

O uradnem pospeševanju civilnih pravn.

Nekaterim sodiščem prišlo je v navado, da se završitev pravn pospešuje pōtem uradnih poročil.

Izda se dokazni odlok v sumarnem postopanju. Stranki sta bili v pravnih govorih nemarni, pa navedli sta priče le z I. I., po domače Štefanček, tam nekje v vasi (ki se imenuje) ali blizu te vasi. Poziv takim pričam dá se, in to je umevno, vročiti malokedaj. Sodni posel poroča o tem nedostatku, sedaj pa sodišče nima nujnišega opravila, nego, prav kakor v kazenskem postopanju, iskati tega nesrečnega Štefančka po vsem svojem območji, da bi se le jedina ta priča še zaslišala in da bi potem bilo moči pravdo konečno rešiti z razsodbo.

V taistem postopanju ni na primer najti priče, katero sodišče hoče slišati, bodi si, da se je preselila, bodi si da je v območji drugega zaprosenega sodišča, katero na površno poročilo poslovo, da človeka s tem in tem imenom ni v tem kotu, rajši desetkrat naznanja prosivšemu sodišču to nepriliko, nego da bi se natančneje prepričalo o površnosti poslove relacije. Kar hitro morata pravdni stranki pred sodišče, odpovedat se tej priči, samo da se bode dala razsojena pravda hitro iz rok.

Poglejmo si to-le! Dokazovanja v ustnem postopanju je konec, sedaj čaka se le še na dokazni odgovor; stranka, ki ga poda, bode uže prosila takoj inrotulacije, — no potlej bode konec naredila razsodba pravdnemu postopanju, ki se je vleklo tolikanj dolgo. Kaj pa, ako stranka noče podati dokaznega odgovora? Kaj, če na nobeni strani ni odvetnika, in če se celo dokazni spis ne vložji, kako dozori ta pravda za razsodbo? — Uradno poročilo: stranka ni vložila dokaznega odgovora, stranki nočeta začeti dokaznega postopanja; odlok na to poročilo: za inrotulacijo dokaznih spisov določa se dan.

Lepa je ta skrb za hiter konec pravn, hvalevreden sodnik, ki vse stori, da bi kmalu znebil se more, tlačeče ga v podobi zamotane pravde: ali „*omne nimium vertitur in vitium.*“

Precej §. 1 obč. sod. r. pravi, da sodnik naj ne postopa uradoma v pravn. To načelo je celō naravno. Kaj sodniku mari, ali teče pravda mesec dnij ali toliko let, kolikor ima mesec

dnij? Kaj sodniku mari, če stranki nočeta nadaljevati pravde? Znabiti ne utegneta pravdati se še dalje, znabiti sta obe jednako malomarni in trpita, da je pravda tam, kamor je pritekla; znabiti sta se poravnali izven sodišča: kedo jima sme nakladati sedaj, recimo, tudi le vinar novih stroškov, ki pa nastanejo uže z vročitvijo odloka na uradno poročilo? Le-tó je provzročilo strošek, sodišče prouzročilo je uradno poročilo, naj trpi tudi strošek! Sodnik, če je še tako priden ter vesten in če ima še tako pred očmi mesečne izkaze, dá naj torej brez skrbi počitka pravdi, kateri stranki sami privoščita spanja, in v izkaze naj lahko še 10 let piše: pravda boleha za malomarnostjo obeh strank. Da priče: Štefančkove Neže ni na sveti, da druge priče najti ni, to naj naznañi stranki, katere se stvar tiče, a potem naj ne budí pravde. Inrotulacije dokaznih spisov naj prosita stranki, če hočeta priti do razsodbe, sodnik jima je vsiljevati ne smé.

Tu pa je Ahilejeva peta le-tej razpravi: ne govori li dv. dekret z dné 23. septembra 1785, št. 469. zb. pr. zak. lit. 10 s čisto golimi besedami, da je dokazovalno postopanje završiti z inrotulacijo, a gori navedeni § 1. obč. sod. r. prav takrat daje duška uradnemu postopanju v pravnah, kedar to zakon sam veli?

Besede navedenega dvor. dekreta so: „*sind zu inrotulieren*“, ne pa „*sind von Amtswegen zu inrotulieren*“, in dvorni ta dekret je gledé na prejšnje opazke in na slične določbe v §§ 36, 39, 46, 52, 239 obč. sod. r. za slučaje, kedar jedna stranka opusti procesualen korak, in gledé na določbo v § 172 *ibid.*, da je dokazovalcu prositi inrotulacije, moči umeti le tako, da je dokazne spise tudi urediti, kakor sicer pravdne spise, in da se z inrotulacijo završuje dokazno postopanje; s t r a n k a m a je rečeno: „*Die Beweisschriften sind zu inrotulieren.*“

Ne hñti torej sodnik s pomočjo „uradnega poročila“ končavati pravde, saj veš, da ima pravico stranka, vsak čas prositi inrotulacije, in kaj li napraviš s takšno prošnjo, če si pòtem uradnega poročila uže določil dan inrotulacije? Pri sodišči jo moraš shraniti, da ti vsaj finančni pregledovalec ne bode nocijonoval tvojega pre nagljenega uradnega koraka, po katerem si spravil visoki erar ob prošnjske kolke, če bi ne bila katera stranka pozneje in posredno uže dobila odloka o uradnem poročilu, prosila sama inrotulacije.

Evidencija, ki jo veléva min. ukaz z dné 16. decembra 1851. šte. 258 drž. zak., ima čisto drug pomen, ne pa kakšnega uradnega postopanja v dokaznem stadiji pravde; tu hoče se zagotoviti, bodo se li dokazni spisi vlagali v določenih 14dnevnih rokih, če tudi se je tek roku pretrgal s prošnjo za prepise sve-doških zapisnikov, in to je vplivno, če ne drugače, vsaj pri od-merjanji stroškov za dokazne spise, kajti takšnemu prepozno vloženemu spisu se pač ne bo priznala nikaka nagrada, kakor bi se ne, če bi ga vložil kedo po pravdi, završeni z razsodbo.

Glavni smoter tej razpravi je torej izraziti mnenje, da zakon ne dopušča uradnim pötem razpisovati narokov za inrotulacijo dokaznih spisov.

Dokler občni in v tej točki za specijalna postopanja neizpremenjeni sodni red po vsem svojem smislu ne utemeljuje inkvi-zitornega postopanja, da bi se pravda končala; dokler je sodnik navezan sploh na procesualne formalnosti, dokler se inrotulacija spisov vpričo obeh strank ni odpravila, — tako dolgo mora sodišče čakati, se li bode račilo strankama završiti pravdo ali ne.

Izkazi o pravnih do višjih oblastev pa bodo hladnokrvno poročali, da pravde niso dolgotrajne zaradi sodnikove zanikernosti, ampak zaradi samooblastja pravnih strank.

Kaj pa to? Stranke brez odvetnikov ne bodo nikedar završevale pravnih, ker jim niso znani zgol formalni koraki. Ne bojte se! Komur je kaj do pravde, prišel bode pred sodišče in nadležno zahteval razsodbe, a tu bode zvedel, kaj mu je storiti, da dozori pravda za razsodbo.

Odvetniškemu pomladku!

Vsi odvetniki v Parizu sestavljajo zbor, kateremu je na čelu prvak (*bátonnier de l'ordre*). Takó razpravljajo med seboj najvažnejša vprašanja, katera bujno življenje francosko nosi na površje v raznih področjih privatnega in javnega prava. Te „*conferences*“ otvori začetkom sodnega leta prvak z govorom. Za to leto je ta čast doletela odvetnika Cressona; on je kot *bátonnier*